№ 82 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒԼԻՍԻ 19 **1894** ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒԼԻՍԻ 19 № 82

ՔՍԱՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկ.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պէտք է վերադառնալ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ահա թէ ինչ է ասում կանոնադրութիւնը. Գրէնի դասախօսութիւնը. Նամակ Շուշուց. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Իգմիրեան մրցանակաբաշխութիւն. Երկրաշարժի նոր ցնցում. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Նամակ Թիւրքիայից.

ՊԷՏՔ Է ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼ

—

Վաղուց արդէն լրացել է այն ժամանակամիջոցը, որ տրված էր գաղթականներին իրանց հայրենիքը՝ Թիւրքաց Հայաստան վերադառնալու համար։ Երևանի և Կարսի նահանգների վարչութիւնները յիշեցնում են գաղթականներին, որ նրանք պէտք է թողնեն Անդրկովկասը և իրանց մշտական բնակութեան տեղը գնան. բայց գաղթականների մի մասը չէ ուզում վերադառնալ իրանց գիւղերը, և որպէս զի ազատ լինի իշխանութեան հրամաններից և նոյն իսկ ոստիկանութեան հետապնդումներից՝ սկսում է ցրվել Անդրկովկասի միւս նահանգները։ Նրանք հասել են նոյն իսկ Թիֆլիս և այստեղ փողոցներում մուրացկանութիւն են անում, յոյս ունենալով, որ ժողովրդի առատաձեռնութիւնը կարողութիւն կը տայ նրանց ապահովել իրանց կեանքը։

Բայց դա շատ մեծ և վտանգաւոր սխալ է, որ կարող է բոլորովին կորստի մատնել այդ խեղճ մարդկանց, իրանց ամբողջ ընտանիքներով։

Այդ գաղթականները գիւղացիներ են, որ պէտք է ապրեն երկրագործական աշխատանքով, պէտք է հողը վարեն, ցանեն և նրա արդիւնքներով իրանց կերակրեն։ Նրանք արհեստաւորներ չեն, որ տեղափոխվելով մեր քաղաքները՝ կարողանան իրանց արհեստները գործադրել. նրանք ստիպված են կամ մշակութիւն անել, օրվայ վարձով ապրելու, կամ մուրացկանութեան դիմելու։

Մուրացկանութեամբ ապրելը մի ժողովրդի համար, որ ունի ֆիզիկական ոյժ, ջղապինդ բազուկներ, անկարելի է, ամօթ է, պարսաւելի է։ Միայն բացառիկ դէպքում, հրդեհից, սովից վնասված ժամանակ՝ մարդ կարող է ձեռքը պարզել և օգնութիւն հայցել ժամանակաւոր կերպով, միջոցներ որոնելով վերադառնալ սեփական աշխատանքին։ Եւ նոյն իսկ ողորմութիւն տուող հասարակութիւնը կարող է օգնել և կը համաձայնվի օգնել միայն բացառիկ դէպքերում և ոչ թէ մշտապէս, այն էլ մուրացկանների մի ամբողջ լէգէոնի։

Իսկ օրվայ մշակութիւնը մեզանում, որչափ և դրամական եկամուտ տար մեր բանուորին, չը պէտք է այնքան գրաւիչ դառնայ, որ ամբողջ ընտանիքը նրա վրա յոյս դնի։ Մեր երկիրը դեռ չէ հասել այն զրութեան, որ գիւղական հողը, հացի արտերը չը կարողանան պահել գիւղական ընտանիքը և նրան վռնդեն դէպի քաղաքները՝ քաղաքի աշխատանքների համար։ Քաղաքի մշակութիւնը կարող է այժմ միայն լրացուցիչ եկամտի նշանակութիւն ունենալ. իսկ գիւղացու տունը պէտք է ապրի գիւղական կեանքով, երկրագործական պարապմունքներով և գիւղական արհեստներով։

Գաղթականների հաշիւները սխալ են և նրանք յամառելով և չը կամենալով վերադառնալ իրանց հայրենիքը՝ փորում են իրանց առաջ կորստի անդունդ։ Նրանք կարծում են, որ իրանց հայրենիքի ձախորդութիւններից, ապրուստի անաչող պայմաններից հեռու փախչելով՝ իրանց ազատում են դժուարութիւններից, մինչդեռ այն քայլը, որ նրանք անում են, պատրաստում է, անկասկած, միայն դժբաղդ ապագայ, վըտանգ և կորուստ։

Ուրիշ բան է, եթէ մեր երկրում նրանք գտնէին ազատ հողեր և այնտեղ բնակութիւն հաստատէին, իբրև գիւղացիներ։ Բայց կառավարութիւնը չէ ընդունելու և ազատ հողեր չէ յատկացնելու նրանց, և ուրեմն գործադրել անկարելի պէտք է լինի այն միակ միջոցը, որ կարող էր գաղթականներին երջանկութիւն պարգևել մեր երկրում։

Մնում է վերադառնալ մայր երկիրը և այնտեղ քայքայված տնտեսութիւնը վերականգնել։ Որչափ և ծանր լինի կեանքը հայրենի օջախում, բայց և այնպէս նրանից դուրս չը կայ Թիւրքահայի համար բաղդաւոր կեանք, չը կայ ապահով ապագայ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՀԱ ԹԷ ԻՆՉ Է ԱՍՈՒՄ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

Ղարաբաղի թեմական դպրոցի մէջ ծագած տարաձայնութիւնների առիթով առաջ ենք բերում հետևեալը.

1836 թւին հրատարակված «Պօլօժէնիէյի» 1004-րդ յօդուածը ասում է. «Курсъ ученія и весь внутренній порядокъ въ армяно-григорянскихъ духовныхъ семинаріяхъ опредѣляются особыми правилами, составленными духовными начальствами сихъ семинарій, подъ надзоромъ и руководствомъ архіепископовъ, разсмотрѣнными Эчміадзинскимъ армяно-григоріанскимъ синодомъ»։

Այդ «առանձին կանոնները» կազմվեցին 1859 թւին և հաստատվեցին Մատթէոս կաթողիկոսի հայրապետական կոնդակով դեկտեմբերի 4-ին 1859 թւին, № 284.

Այդ կանոնները հաստատեց և Էջմիածնի սինոդը, ստորագրութեամբ անդամների և դրոշմամբ արքունի կնքոյ, ի 12 ապրիլի 1861 թ., № 772։

Այդ թւականից իւրաքանչիւր 3 տարուց յետոյ ընտրվել են հոգաբարձուներ, որոնք հաստատվել են կաթողիկոսական կոնդակներով։

1888 թւին, նոր ընտրութիւններ չեղան և դպրոցը մնաց առաջնորդի անմիջական իշխանութեան տակ։

1889 թւին Մակար կաթողիկոսը վերջ դրեց դպրոցի անկերպարան դրութեան, կարգադրելով ընտրութիւններ անել և իսկոյն հաստատելով ընտրածներին՝ համաձայն դպրոցի կանոնադրութեան։

1894 թւի յունվարին, այժմեան վեհափառ կաթողիկոսի առանձին կոնդակով հաստատվեց նոր հոգաբարձութիւնը։

Կանոնադրութեան 3-րդ յօդուածը ասում է. «դպրոցի կառավարութիւնը յանձնված է դպրոցի կառավարութեան ժողովին, որն որ կազմված է դպրոցի 5 հոգաբարձուներից և դպրոցի տեսչից, ընդ նախագահութեամբ Ղարաբաղի վիճակաւոր եպիսկոպոսի։»

Յօդ. 6. Դպրոցի տեսչին ընտրում են դպրոցի հոգաբարձուները, վիճակային եպիսկոպոսի նախագահութեամբ, յայտնելով սրա մասին Էջմիածնի սինոդոսին։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Էրզրում, յուլիսի 2-ին

Կարինի մտաւոր հորիզոնում փայլել են երբեմն լուսատու աստղեր. բայց նրանք շատ շուտ են չքացել, խաւար երկնակամարում հետք անգամ չը թողնելով իրանց յետևից… Շարժվել է ասիական սպանիչ անտարբերութեան դատապարտված հայ երիտասարդութեան խումբը դէպի հասարակական գործունէութիւն, դէպի լուսաւորութիւն. սկսվել է շարժում, ձգտում և գործ, բայց աննպաստ հանգամանքների պարբերական յաջորդականութիւնը զրկել է նրան այդ կենդանի շարժումից, կաշկանդելով նրան ծանր պայմանների ճնշող շղթայով՝ չէզոքացրել է նրան, մատնել կրկին անշարժութեան, մեռելութեան…

Կարնեցի հայ չքաւոր դասակարգը անտարբեր է դէպի իր կրթական գործը, նա չէ հետաքրքրվում, չէ զբաղվում հասարակական գործերով, նա ընդունակ չէ լաւ ճանաչելու իրան դէպի բարոյականութիւն առաջնորդող, վիշտն ու ուրախութիւնը բաժանող հոգևոր հովւին—քահանային. նա չէ կարող կշռել իր վարձած ուսուցչի մտաւոր ու բարոյական կարողութիւնը, որին յանձնել է անպայման մանուկ սերունդի դաստիարակութիւնը… Ուրիշ բան էլ չէ կարելի սպասել նրանից, որը ծանրաբեռնված թիւրք կառավարութեան, վաշխառուների և ուրիշ անկշտ ու անհաշիւ պարտքերով, զարևոր ողբը բերնին դատապարտված է չարաչար աշխատանքի՝ աղքատ օրապահիկը հայթայթելու համար. երբեմն անտրտունջ կրելով վիճակված դառն ճակատագիրը և երբեմն զայրացած յուսահատական անէծքներ թափելով իրան տանջող կեղեքողների գլխին՝ երանի տալով օրական հազար անգամ ցուրտ գերեզմանին, հեռու աշխարհի ժխորից, անարդար օրէնքից և վաշխառուների թունաւոր ճիրաններից…

Ինչով է զբաղված կարնեցի հայ հարուստ դասակարգը կամ, աւելի լաւ ասած՝ վսեմաշուք էֆէնդիներն ու մեծապատիւ աղաները։ Փառք Ալլահին… ինչ կայ անելու որ… վիճակներից գոհ, մտածում են միայն ներկայի մասին. ապագան ընկի երազել էլ չեն կարող։ Նրանց մեծ մասը, նիւթականապէս արդէն ապահովված՝ սուլթանի կենաց համար աղօթում է… իսկ մնացածներն էլ թուրք դատաստանական ատեաններում զանազան պաշտօններ ունեն ստանձնած և պատրաստ են ամեն վայրկեան քննելու, շողոքորթելու, կեղծելու, դաւաճանելու ժողովրդին, լցնելու թիւրք ամենաժանտ պաշտօնեայի ատերը իրանց ամենափոքր օգտի համար… քսակներն են հարստացնում… Եւ ահա դրանք, իբրև մի զուարճութիւն՝ կամ աւելի ճիշդ ասած՝ իբրև մի այլ դրական աղբիւր միշտ օգտվելու, առել են իրանց վրա մի ամբողջ հասարակութեան հիմնարկութիւնների բեռը, չորս ձեռով բռնել են ազգային հաստատութիւնների ղեկը և մի կերպ եօլա են տանում ազգային գործերը, շատ անգամ սխալմամբ ազգի շահը իրանց անձնական օգտին զոհելով կամ իրանց շահերի հետ շփոթելով…

Իսկ նոր սերունդի ներկայացուցիչ ինտելիգենտ դասակարգը.—կայ իրականութեան մէջ այդ դասակարգը, գոյութիւն ունի նա։—Դժբաղդաբար ոչ… Տեղական աննպաստ հանգամանքների և արդէն բնաւորութիւն դարձած անարդ անհոգութեան ու անտարբերութեան շնորհիւ, դեռ չէ զարթնել այդ սերունդը, դեռ չէ կազմակերպվել մի այդպիսի տարր. և եթէ երբ և իցէ հասարակութեան զանազան խաւերի մէջ բարձրացրել է խուլ բողոք այդ ողբալի դրութեան դէմ, այդ թշուառ ձայները խեղդվել են, լռել, Տաճկաստանի պէս մի երկրի թունաւոր և խեղդիչ մթնոլորտում։

Ինչպէս հին ժամանակը տաճկական բարբարոս էնիչէրիները պահում էին իրանց մօտ ընտրուկներ և անուանում էին նրանց «իմ կեանքը», ահա այդպէս էլ վերևում նկարագրած էֆէնդիներն ու աղաները ունեն իրանց ստրուկ տիրացուներն ու խալիֆաները, որոնք իրանց շողոքորթ լեզւով և նենգ ու ստոր հոգով արդէն վաղուց հաճոյացել են իրանց տիրոջ և, ահա մի գեղեցիկ օր, նրանք արժանանում են էֆէնդիի կամ աղայի վերջին շնորհքին ևս, և առաջինը քահանայ *), երկրորդը ուսուցիչ դառնում՝ մէկը ազգային եկեղեցին, միւսը ազգային կրթական հաստատութիւնը ձեռք ձեռքի տուած ղեկավարում են, դէպի ուր… դէպի կորուստ, դէպի ողբալի անկում։

Ահա ձեզ մի քահանայ, որ երկար ու ձիգ տարիների ընթացքում իր ընկած վարքով ու բարքով՝ արժանացել է ժողովրդի կատարեալ հակակրանքին և որի միակ իղձն է հարբել իր այս կամ այն ծխականի տանը կամ խանութում և յաղուրդ տալ իր կրքերին։ Գիշերվայ մի պահուն մերձ ի մահ մի հիւանդի ազգականները դիմում են քահանային, խնդրում, աղերսում են այցելելու նրան, նա մերժում է. և դեռ այդ բաւական չէ, անլուր հայհոյանքներով ճանապարհ է դցում գիշերային խաղաղ քունը վրդովող անպատկառներին։ Մեռնում է հիւանդը առանց քահանայի. նրա այդ ցաւալի վախճանը կատաղեցնում է ժողովրդին, բողոքը գնում է առաջնորդարան, առաջնորդը պատժում է նրան՝ յայտարարելով եկեղեցում քահանայի փիլոնից զրկվելը ու այլ ևս պատարագ չը մատուցանելը։ Ժողովուրդը լռում է և ուրախանում։ Զարմանալի չէ միթէ տեսնել յաջորդ կիրակին, նոյն այդ զրկված քահանային՝ առաջնորդի և խուռն բազմութեան ներկայութեամբ պատարագ մատուցանելիս։

Ահա էլի մէկը, որ չէ գնում իր աղքատ ծխականի անշուք խրճիթը օրհնելու, որովհետև ծխականը արդէն մեռել է և չքացել է այդ տանից գէթ 40 փարայի ակնկալութեան յոյսը, ուրեմն և չէ էլ կարելի օրհնել։

Ահա ձեզ վերջապէս մի ուրիշը, որ դեռ երէկ անամօթաբար լցում էր այս կամ այն էֆէնդիի տաւերը, իր ամբողջ անյարմարութեամբը հանդերձ քահանայ դառնալու համար. կաշառքից կուրացած՝ յանդգնում է այսօր բռնի ամուսնացնել մի օրիորդի, որ իրան ուրիշի պատկանելը խոստովանելուց զատ, ճարահատեալ խոստովանում է մի այնպիսի գաղտնիք, որ չէին կարող լսել նրա կուսական սրտի խորքից շատ ու շատ տանջանքներ։

Մեռնում է բանտի խորքում մի թշուառ սպանդուխտ. նա հայ է. կառավարութիւնը առանձին տեղեկագրով ծանուցանում է նրա մահը և թոյլատրում է թաղել. բանտարկեալի անշունչ դիակը մատնվում է թիւրք ու քուրդ արիւնռուշտ և ոխերիմ աւազակների անարգանքներին և դեռ հայ քահանան իր պարտականութիւնը չէ համարում գնալ և թաղել։

—

Մեր հայ քահանայի հետ ծանօթացող յարգելի ընթերցողը բնական հետաքրքրութեամբ ցանկանում է ծանօթանալ և կրթական գործի իսկական դրութեան և նրա վարիչների մտաւոր զարգացման ու տնտեսական վիճակի հետ։ Ուստի թողած պատւարժան տէրհայրերին հանգիստ իրանց բոլոր գիւղական զբաղմունքներով, սկսենք նկարագրել Կարնոյ ազգային դպրոցները, ի նկատի չառած Աղաբալեան և Վահանեան փոքրիկ և աննշան մանկաւոր վարժարանները։

Կարին քաղաքում՝ ինչպէս մինչև այժմ ասածներից պարզ երևում է, կրթական գործը դժբաղդաբար շատ յետ է մնացել տեղացի լուսաւորչական հայերի մէջ, մինչդեռ հայ-կաթոլիկները, յոյներն ու բողոքականները, մինչև իսկ տաճիկները (մի երկու դպրոցով) իրանց կանոնաւոր և արդիւնաւէտ դպրոցներով շատ ու շատ բարձր

Ցօդ. 10. Ամենայն առաջարկութիւն և միտք վճռվում է ձայների բազմութեամբ. բայց հաւասարաձայնութեան ժամանակ ծանրակշիռ է այն կողմը, որ կողմն է նախագահը։

Ամբողջ կանոնադրութեան մէջ չը կայ մի կէտ, որ առաջնորդին տայ, հոգաբարձութիւնից անկախ, որ և է իրաւունք։

Ահա թէ ինչ է հրամայում օրէնքը, ահա թէ ինչ է ասում կանոնադրութիւնը։

ԳՐԷՆԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Շաբաթ, յուլիսի 16-ին, Թիֆլիսի Կալուածական բանկի դահլիճում կայացաւ Կիեվի համալսարանի պրիվատ-դոցէնտ Գրէնի երկրորդ դասախօսութիւնը։ Դասախօսութիւնը վերաբերում էր այն կռւին, որ հինգերորդ դարու քրիստոնեայ հայերը մղեցին Զորոաստրի ուսման հետեւող պարսիկների դէմ։

Դասախօսը նախ պատմեց մոգական ուսման ծագման մասին, բացատրեց նրա հիմունքները, ցոյց տուեց այն փոփոխութիւնները, որ նա կրել էր ժամանակով և, իբրև եզրակացութիւն, յայտնեց, որ մոգական ուսման էութիւնը շատ չէր տարբերվում քրիստոնէական ուսման էութիւնից։ Ապա նկարագրելով Հայաստանի այն ժամանակվայ դրութիւնը, աշխարհագրական սահմանները, քաղաքական կազմակերպութիւնը, լուսաբանեց այն հիմնական կէտը, որ կազմում էր պարսկական և հայկական տարրերի կատաղի ընդհարման պատճառը։

Պարսկաստանը, նրա ասելով, կռիւ էր մղում ոչ թէ միայն քրիստոնէութեան դէմ, այլ և այն բոլոր ազդեցութիւնների դէմ, որոնք պարսկական քաղաքականութեան համար օտար և խորթ էին։ Պարսիկը հալածելով քրիստոնեայ հային, կամենում էր հալածել և քրիստոնեայ բիւզանդականներին և վերացնել այն հանգամանքները, որոնք գաղափարական, բարոյական կապեր էին հաստատում հայերի և արեւմտեան ազգերի մէջ, որովհետև այդ կապերը կարող էին առաջացնել և քաղաքական համակրութիւններ երկու կողմի մէջ, ի վնաս պարսկական շահերի։

Դասախօսը գծագրելով այն ժամանակվայ հայութեան տենչանքները, մեծ համակրութեամբ և ոգևորութեամբ պատմեց Աւարայրի կռիւը և յիշելով մի մեծ դէպք արեւմտեան Եւրոպայի պատմութիւնից, համեմատեց հինգերորդ դարու հայոց հերոսական կռիւը այն կռւի հետ, որ հօլլանդացիները մղեցին Սպանիայի դէմ։ Մի կողմում Ցազկերտ և Ֆիլլիպ երկրորդ, միւս կողմում Վարդան Մամիկոնեան և Վիլհէլմ Օրանեցի, մի տեղ Միհրներսէհ, միւս տեղ դուքս Ալբա։

Դասախօսութիւնը հետաքրքրական էր այն նոր հայեացքների շնորհով, որ յայտնում էր Գրէն շատերին ծանօթ նիւթերի մասին։ Մի քանի կարծիքների վերաբերմամբ կարելի է, ի հարկէ, վիճել դասախօսի հետ։ Օրինակ, նա կարծում է, որ եթէ հայերը դէմ էին մոգական ուսման, դրա պատճառը գաղափարական չէր, այլ քաղաքական։ Դա սխալ է. ի հարկէ, քաղաքական հաշիւներ միշտ լինում են ամեն մի ընդհարման և կռւի մէջ, բայց այդ դէպքում հայութիւնը պատրաստ էր և վճռել էր, նոյն իսկ ի վնաս իր քաղաքական անկախութեան, պաշտպանել բարոյական շահերը։

Հասարակութիւն քիչ կար, վատ եղանակի պատճառաւ՝ յորդ անձրև էր գալիս. այդ պատճառով պ. Գրէնը վճռեց կրկնել իր այդ դասախօսութիւնը։ Մի քանի ցանկացողներ էլ սխալվել էին և փոխանակ գնալու Կալուածական բանկի դահլիճը, որ գտնվում է Ֆրէյլինեան փողոցում, գնացել էին Կալուածական բանկի թատրոնի դահլիճը, որը, ի հարկէ, մութ էր և փակ։

Այսօր դասախօսութիւնը կրկնվում է. խորհուրդ ենք տալիս գնալ այդ դասախօսութեանը։

ՍՈՎԵԱԼՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

Ստացանք Թիւրքաց Հայաստանի, Երևանի ու Կարսի նահանգների սովեալների օգտին.

1) Բաթումից, Ս. Թառումեանի միջոցով 690 րուբլի, հետևեալ նամակով։

«Բաթումի հայ հասարակութիւնը, ցանկանալով մասնակցել սովեալ ժողովրդին օգնել գործում, անցեալ մայիսին ընտրեց իր միջից մի մասնաժողով՝ ժողովարարութիւն անելու համար, վճռելով հանդերձ, որ ժողոված ամբողջ գումարը գործադրվի այն սովեալ թիւրքահայերին օգնելու համար, որոնք մնալով իրանց հայրենիքում և կրելով սովի բոլոր դառն հետեւանքները, չեն դիմում գաղթականութեան։

«Բաթումի հայ հասարակութեան երկրորդ ընդհանուր ժողովը վճռեց ժողոված ամբողջ գումարը՝ այն է 690 րուբլի, ուղարկել «Մշակի» խմբագրութեանը և խնդրել յարգելի խմբագրութեանը՝ գործադրել այդ գումարը վերոյիշեալ նպատակի համար, ուղարկելով նրան Թիւրքաց Հայաստան՝ սովեալ հայերին օգնելու համար, ում միջնորդութեամբ որ յարմար և ապահով կը գտնէ ինքը խմբագրութիւնը։

«Իսկ եթէ անհնարին եղաւ գտնել որ և է ապահով ճանապարհ այդ գումարը Թիւրքաց Հայաստան ուղարկելու համար՝ խնդրել «Մշակի» խմբագրութիւնից գործադրել այդ գումարը բացառապէս օգնելու միայն այն գաղթականներին, որոնք ցանկանում են վերադառնալ իրանց հայրենիքը, մատակարարելով նրանց անցաթղթեր և ճանապարհորդութեան համար ամենաանհրաժեշտ պարագաները»։

2) Կուպիանսկից (Խարկովի նահանգ), բնժեներ Կարապետ Իւզբաշեանից 50 րուբլի։

3) Ղզլարից, Գրիգոր Վախտանգեանի միջոցով 27 րուբլի, որ հանգանակված է մի խումբ վաճառականների մէջ։

4) Րիգայից, Ա. Սօղոյեանի միջոցով 24 րուբլի, որ հանգանակված է մի խումբ հայերի մէջ, Վեհափառին ուղարկելու համար։

Ուրեմն նախկին 388 րուբլի 53 կոպէկի հետ այժմ ունենք ընդամենը 1179 րուբլի 53 կոպէկ։

Այսօր յուլիսի 19-ին ուղարկեցինք։

1) Կարս, Բարեգործական ընկերութեան տեղական ճիւղին 200 ր.։ Այդ 200 րուբլին ուղարկում ենք յատկապէս Բաթումից մեզ ուղարկված 690 րուբլի գումարից, խնդրելով Կարսի Բարեգործական ընկերութեան անդամներին այդ փողը գործ դնել միմիայն գաղթականներին հայրենիք յետ դարձնելու գործի վրա, ինչպէս նուիրատուների ցանկութիւնն է։ Բաթումից ստացած մնացած գումարը, նոյնպէս և մեր խմբագրութեան մէջ եղած գումարի մի մասը, կաշխատենք ուղարկել Էրզրում, եթէ ապահով լինենք, որ գումարը տեղ կը հասնի և նպատակի համար կը գործադրվի։ Մենք մի քանի անգամ փորձեցինք մեր ձեռքի տակ եղած գումարների մի մասը ուղղակի ուղարկել Թիւրքաց Հայաստանի մի քանի կենտրոնները, սակայն քանի որ ոչ մի տեղ չը կան ոչ յատուկ մասնաժողովներ, ոչ էլ մի որ և է ապահով մարմին, ուստի մեր միտքը իրագործել անկարելի եղաւ, ասում ենք անկարելի եղաւ, որովհետև այս կամ այն եպիսկոպոսին, այս կամ այն առաջնորդին մենք չենք հաւատում, ուրեմն և նրանց հասարակական գումարներ չէինք կարող ուղարկել։

3) Ալեքսանդրոպոլ, Բարեգործական ընկերութեան ճիւղին, 100 րուբլի, որպէս նպաստ այնտեղ գտնվող գաղթականներին հայրենիք վերադարձնելու համար։

3) Կաղզուան, Հայոց Բարեգործական ընկերութեան ճիւղին, Բաթումի գումարից, 100 ր., գաղթականներին հայրենիք վերադարձնելու համար։

Ուրեմն մեզ մօտ մնում է նախկին 779 ր. 53 կ.։

Ուրեմն մինչև այժմ ստացել ենք 7825 րուբլի 35 կ.։

Ուղարկել ենք 7046 ր.։

ՆԱՄԱԿ ՇՈՒՇՈՒՑ

Յուլիսի 14-ին.

Ամսիս 12-ին Կարա-Մուրզան տուեց իր առաջին համերգը։ Խանդամիրեանի թատրոնական մեծ դահլիճը ծայրէ ծայր լի էր. տոմսակները մինչև երեկոյթը սպառվել էին և շատ շատերը յետ դառան թատրոնից, չը կարողանալով տեղ ճարել։ Համերգը շատ գեղեցիկ տպաւորութիւն գործեց։ Հարիւր հոգուց բաղկացած խումբը, որի մէջ կային մօտ 40 օրիորդներ, եռանդոտ երաժշտապետի ղեկավարութեամբ, սիրուն, ներդաշնակ երգեր երգեց, արժանանալով հասարակութեան բարձրաձայն կեցցէներին և անընդհատ ծափահարութիւններին։

Մանաւանդ շատ աջող էին ժողովրդական երգերը։ Թեմական դպրոցի երգեցողութեան ուսուցիչ պ. Գեմուրեանը իր դուրեկան, գեղեցիկ ձայնով երկու անգամ սօլօ երգեց և մեծ հաճութիւն պատճառեց լսողներին։ Երգեցիկ խումբը, որ այդքան գեղեցիկ կերպով սովորել էր երգել, մի կարճ, շատ կարճ միջոցում էր պատրաստվել։ Այդ անսովոր աջողութիւնը շատ գեղեցիկ վկայում է, թէ ինչ ընդունակութեան տէր է անխոնջ Կարա-Մուրզան։ Համերգի վերջը օվացիաներ եղան Կարա-Մուրզայի պատուին։ Ծափահարութիւններին, կեցցէներին վերջ չը կար. մի ստուար բազմութիւն խմբվել էր թատրոնի գալերէյում և ծափահարութիւններով կանչում էր Կարա-Մուրզային։ Հասարակութեան մի մասը արդէն դուրս էր եկել փողոց, բայց կեցցէները, ծափահարութիւնները դեռ շարունակվում էին։

Խաւարամիտները, ինչպէս յայտնի է, վարձկան լրտեսների վայնասուն են բարձրացրել Կարա-Մուրզայի դէմ, որի ամբողջ յանցանքն այն է, որ կազմում է քառաձայն երգեցիկ խմբեր, սովորեցնում է ներդաշնակ և գեղեցիկ երգեցողութիւն։ Ի՞նչ կը լինէր մեր դրութիւնը, եթէ նրանց չարաթոյն վայրահաչութիւններից գէթ

են կանգնած հայ-լուսաւորչականներից։ Ի՞նչ է պատճառը։

Կարինում կան բաւականաչափ հայ-լուսաւորչականներ. նրանք ունեն մի եկեղեցի, որի արդիւնքի մի չնչին մասով կառավարվում են թւով չորս, Արծնեան (տղաների), Տէր-Ազարեան (երկսեռ), Մսրեան (երկսեռ) և Հաւփսիմեան (օրիորդաց) ազգային վարժարանները։ Սրանց մէջ իրանց դիրքով և ծրագրով բարձր են կանգնած Արծնեան և Հաւփսիմեան վարժարանները, որոնցից էլ թողած վերջինս, որ պատկանում է իգական սեռին և որ այժմ կորցրած իր նշանակութիւնը, կամաց կամաց նսեմանում է, խօսենք Արծնեան մայր վարժարանի մասին, այն հիմնարկութեան, որի մէջն են սովորում աղքատ դասակարգի քիչ հասունացած հարիւրաւոր մանուկներն ու պատանիները և որից տառապած ժողովուրդը աչքերը յառած սպասում իր միակ փրկութիւնը...

Արծնեան մայր վարժարանը վեցդասեան դպրոց է, նեղ և սահմանափակ ծրագրով. նրա մէջ սովորում են միջին թւով 150 աշակերտներ, բոլորն էլ, ինչպէս վերևում ասեցինք, աղքատ և միջին դասակարգից. հարուստների որդիները դիմում են հայ-կաթօլիկների, մանաւանդ Սանասարեան վարժարանը։ Սա երբեմն ծառայել է իր կոչման և նպատակին. բայց այնքան կարճ և յեղյեղուկ, որ դրա այդ նախանձելի վիճակի պատմութիւնը շատ չնչին մասն է կազմում իր ամբողջ պատմական բաժնում և այդ գովելի շրջանը կարելի է ասել, որ նսեմացել է շատ շուտ՝ բօցէական մի փայլ ունեցող թռուցիկ աստղերի պէս... Այս միակ կրթական բարձր հաստատութիւնը, ինչպէս առհասարակ միւս բոլոր դպրոցները, ապահոված չէ, այլ մի կերպ քարշ է տալիս իր թշուառ գոյութիւնը՝ եկեղեցապատկան ահագին հասոյթի մի չնչին մասով, որ տնօրինվում է թաղական խորհրդի ձեռքով. հետևապէս թաղական աղաների ձեռքը լինելով եկեղեցու բոլոր եկամուտը, անմիջական կապ ունեն մայր վարժարանի հետ և բացարձակ իրաւասութիւն՝ դպրոցական բոլոր գործերի վրա։ Կայ և ուսումնական հոգաբարձութիւն (որի իրօք անունը կայ, ինքը չը կայ), որ վերահսկող է դպրոցական առաջադիմութեան և կանոնաւորութեան։ Սրա միակ գործն է, պաշտօնը ստանձնելուց յետոյ, խոր թմրութեան մէջ մրափել և իր գոյութիւնը կասկածելի կացուցանելամենի աչքում... Ցանձնում են ուսումնարանական տարվայ սկզբին դպրոցի բոլոր հոգսերը մի տեսչի և իրանք մի կողմը քաշվում, ուխտելով դպրոցի շեմքից ոտ ներս չը դնել ամբողջ տարին... Եւ ահա այսպէս անցնում է ամբողջ տարին և ուխտապահ հոգաբարձուները գէթ մի անգամ չեն այցելել իրանց կամայականութեան յանձնված այդ դժբաղդ կրթարանը և բնաւ տեղեակ չեն կրթական գործի դրութիւնից... Ուսումն. տարին մի կերպ լրանում է, սկսվում են հարցաքննութիւնները. չը կան հանդիսականներ, աթոռները պարապ են, ուսումնահոգաբարձու էֆէնդիները կամ անձնական գործերով են զբաղված և կամ զուարճանում են խնճոյքում՝ անդադար գինու չիշեր դատարկելով ազգի և հայ մանուկների կենացը... Եւ ահա ասպարէզը մնալով լոկ թաղական աղաներին, նրանք էլ սկսում են գործել և տնօրինել այն, ինչ որ թելադրում է իրանց փտած ու հիւանդ ուղեղները... Դպրոցի տեսուչը օգուտ քաղելով այս բոլորից, կատարում է թաղական աղաների կամայականութիւնները և ապահովում իր նիւթական վիճակը... Վարձվում են ուսուցիչներ 500—600 ղուրուշ (45—55 րուբլի) ռոճիկով։

Դպրոցի շէնքը խարխուլ է, նրա օդը վատառողջ, հարկաւոր է վերանորոգել. թաղական խորհուրդը «ազգային սնտուկը» սնանկ է յայտարարում... և այսպէս անվերջ... Իսկ մի և նոյն ժամանակ անսպառ ծախսվում են հազարներ, ոչինչ չէ խնայվում առաջնորդարանի պաճուճանքի համար և որ ամենից գլխաւորն է... իրանց կաչիները հաստացնելու համար։ Եւ ի՞նչ է լինում այս ամենի հետևանքը։—Հետևանքը այն է լինում, որ ստիպված թողնում, հեռանում են այդ հիմնարկութիւնից քիչ թէ շատ պատուազգաց և խալիֆայական մակերեոյթից բարձր կանգնած ուսուցիչները, այլ և չը կարողանալով տանել թաղական աղաների զարշելի կամայականութիւնները, դառնալով մի մի թափառաշրջիկներ, բաղդ են որոնում շատ անգամ հայրենիքից հեռու վայրերում...

Այսպիսով կրթական ասպարէզը մնում է էլի խալիֆաներին, և նրանց սիրում ու փայփայում է թաղական աղան, որովհետև հլու հպատակ են իր կամքին, մի կերպ եօլա են տանում դըպրոցը, ծեծում են աշակերտներին և ջերմ պաշտպան ու բարեկամ են Նարեկ ու Սաղմոսին... Ահա, թէ ինչ է պատճառը կրթական գործի յետ մնալուն և ովքեր են դրա ճարպիկ հեղինակները...

Իսկ Սանասարեան վարժարանը երկար տարիներ լինելով հէնց այդ քաղաքում, իբրև մի խորթացած մարմին, չէ հետաքրքրվում երբէք իրան շրջապատող տարաբաղդ ազգակից-եղբայրակիցների կեանքով... Նա լուռ է և անտարբեր, և ներհում է ընկղմած խոր անզգայութեան մէջ...

Սանասարեան վարժարանը, որի քթի տակն է գտնվում Արծնեան մայր վարժարանը, որի սրտառուչ վիճակը, ինչպէս մի ցաւատանջ մօր տխուր պատկեր, իր աչքի առջևն է կանգնած միշտ և որ ամեն նայողի մէջ զարթեցնում է գութ և արգահատանք, վերջապէս որի հարազատ ձագուկների սրտաճմլիկ կականի ողբագին արձագանքը թնդացնում է այդ կղզիացած հիմնարկութեան խաղաղ խորքերը... գէթ մի օր նա չը սթափվեց իր խոր քնից և մի բարեկամական անկեղծ ժպիտ չը փոխանակեց այդ դժբաղդ հիմնարկութեան հետ. այլ թողեց նրան իր աննախանձելի դրութեան մէջ և աւելի ողբալի դառնալուն նա նըպաստեց... Մի՞թէ այս էր բարերարի վերջին կտակը, այս էր նրանց՝ իբրև մարդու, իբրև հայու բարոյական պարտաւորութիւնը և հիւրընկալ քաղաքին միակ վարձատրութիւնը։

Նախատեսել հայ կրթական հաստատութեան մօտալուտ անկումը, տեսնել մի ամբողջ ժողովրդի խաւարի խորքում, նախապաշարմունքների մէջ խորասուզված, տեսնել այդ ողորմելի ժողովրդին դէպի բարոյականութիւն առաջնորդող հայ քահանային՝ կանգնած բարոյական ստոր զարգացման աստիճանի վրա, լսել միշտ նրա հրէշաւոր արարքները և լռել... Ցիրաւի շատ ցաւալի է...

Լաւ չէ՞ր լինի արդեօք, որ Սանասարեան վարժարանի եռապետ տեսչութիւնը թողնէր մի առժամանակ ազդեցիկ էֆէնդիների և հարուստ աղաների թօշակաւոր որդիները ընդունելը և փոխանակ հազար աղաչանքով 1—2 որբիկ միայն ընդունելու, ընդունէր որքան կարելի է շատ և դրա համար մտածէր ու ստեղծէր ուրիշ յարմարութիւններ... փոխելով իր փայփայած մանկավարժական մեթօդը (որի կրթիչ նշանակութիւնը ապացուցեցին մի խայտառակ դէպքով Մսրեան վարժարանում մի քանի ընթացաւարտ էֆէնդիների որդիները, որի մասին անբարոյականութեան մէջ թաղուած թուրք մամուլն իսկ բողոքեց), կրթէր հասարակ ժողովրդի ուսումնատենչ և ծարաւի պատանիներին, դաստիարակէր նրանց և տար այդ հիւրընկալ քաղաքին՝ իբրև չնչին տրիտուր ստացած բոլոր բարիքներին, քահանայական և ուսուցչական վեհ և բարձր կոչման արժանի և կարող անհատներ, որոնք մտնելով ժողովրդի դրութեան մէջ մտածէին, գործէին, աշխատէին այդ նոյն ժողովրդի համար, այդ ժողովրդի օգտին։

Թ. Ս.

մէկին հաւատացող ժողովուրդ լինէր։ Բարեպաշտ դարար, հաւատացող չը կար։ Էջմիածնից նոր եկած մէկը, որ խաւարամիտների խայտառակ ներկայացուցիչների հարազատ աշակերտն է, խօսում է Կարա-Մուրզայի դէմ։ Սակայն իզուր են զանազան մարդիկ կարծում, թէ ժողովուրդը կարօտ է նրանց խնամակալութեան. փառք Աստուծու, Կարա-Մուրզան սովորեցնում է աշխարհական երգեր, ուրեմն և Հայաստանեայց եկեղեցու տիրացուները կարող են հանգիստ մնալ։ Ի՞նչ էք ուզում դուք, ժողովուրդի ցեցեր. միթէ կարծում էք, որ կարող էք համոզել ում և իցէ, որ ժողովրդական երգեր տարածելը «ազգակործան» գործ է։ Իզուր են այդ ողորմելի ջանքերը։

***

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Մեզ հաղորդում են, որ Կարսի նահանգում գտնվող թիւրքահայ գաղթականների վերադարձը առ այժմ դժուարանում է այն պատճառով, որ Կարսի թիւրքաց հիւպատոսը անցագրեր չէ տալիս գաղթականներին։ Հիւպատոսը յայտնել է, որ ինքը սպասում է Երզրումի վալիի կարգադրութեանը՝ անցագրեր տալու մասին։

—

Այս օրերս Սարգիս Կուկունեան և իր ընկերները, որոնք մեղադրվում էին Կարսի նահանգում իշխանութեանը դիմադրելու համար, և դատապարտված էին տաժանակիր աշխատանքների, Բաթումի վրայով ուղարկվեցին իրանց պատժի տեղը՝ Սիբիր։

—

Լսում ենք, որ Թիֆլիսի առաջնորդը Ներսիսեան դպրոցի նոր հոգաբարձութեան ընտրութեան թուղթը արդէն ուղարկել է Էջմիածին, հաստատութեան համար։

—

Պարիզի լրագիրները հաղորդում են հետևեալը. «Յուլիսի 8-ին, Պարիզի Ռիւ տը Վիէնի հայ եկեղեցիին մէջ հոգեհանգիստ կատարվեցաւ նախագահ Կարնոյի համար։ Եկեղեցիին դուռն և ներսը զարդարված էր սև վարագոյրներով։ Հոգեհանգիստէն յետոյ պատարագիչ քահանան, Կոմիտաս, Կարնոյի դրուատիքն ըրաւ։ Այս առթիւ յիշենք նաև, որ Պարիզի հայ գաղթականութիւնը պսակ մը դրած էր Կարնոյի դագաղին վրա, յուղարկաւորութեան օրը։»

—

Ուրբաթ, յուլիսի 15-ին, տեղի ունեցած բժշկական-սանիտարական խորհրդի նիստը գլխաւորապէս նուիրված էր խոլերայի դէմ կռւելու հարցին՝ մեր քաղաքում խոլերա յայտնվելու դէպքում։ Բժշկական խորհուրդը առ ժամանակ հետևեալ որոշումները կայացրեց. 1) ներկայումս մեր քաղաքում գոյութիւն ունեցող սանիտարական շտատը բաւարար համարել. 2) այժմ և եթ հրաւիրել թաղական հոգաբարձուներին՝ սկսելու իրանց գործունէութիւնը. 3) ուժեղացնել քաղաքի ասէնիզացիան, այսինքն արմատականապէս մաքրել սպանդանոցները, Կուրի ափերը, յաճախ մաքրել ու ջրել այն փողոցները, ուր կենսական մթերքներ են ծախվում. 4) անցքեր չինել Կուրի մէջ անմաքրութիւններ ածելու տեղերում, որպէս զի անմաքրութիւնները ափին ածված չը մնան. 5) առաջարկել գործարանների և այլ առևտրական-արդիւնաբերական հիմնարկութիւնների տէրերին՝ բարւոքել իրանց բանւորների կեանքի պայմանները և պարտաւորեցնել նրանց խմելու համար բացառապէս ջրանցքի ջուր տալ իրանց բանւորներին. 6) բանալ էժանագին կամ ձրի ճաշարաններ և թէյարաններ և այժմ և եթ մասնաժողով կազմել՝ նուիրատուութիւններ հաւաքելու համար այդ նպատակով. 7) աշխատել վերացնել այն պայմանները, որոնք կարող են նպաստել խոլերայի կրկնվելուն այնտեղ, որտեղ խոլերա կար անցեալ էպիդէմիայի ժամանակ. 8) ընդհանուր հսկողութիւն ունենալ կասկածելի տեղերից եկողների վրա. 9) պահպանել եղած խոլերային բարակները և 10) իւրաքանչիւր կասկածելի դէպքում բակտէրիոլոգիական հետազօտութիւն կատարել։

—

Լսում ենք, որ Ալէքսանդրօպօլ—Կարսի երկաթուղու գծի շինութիւնը սկսվելու է 1895 թւի մարտից։

—

Երէկ, յուլիսի 17-ից, ստացանք Երևանից, 45 հոգու կողմից մի հեռագիր, որով շնորհաւորում են առաջադիմական կուսակցութեան տարած յաղթութիւնը, Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձական ընտրութիւններին։

—

Կովկասեան գլխաւոր շղթայի վրայով երկաթուղի անցկացնելու նախագիծը արդէն մշակված է։ Հետախուզութիւններից երևում է, որ նախագծվող երկաթուղին թէ տեխնիկական և թէ տնտեսական կողմից գոհացուցիչ է։ Գլխաւոր տօննէլ կառուցանելու համար կը պահանջվի եօթ տարի։

—

Քաղաքային ուսումնարանական յանձնաժողովի վճռի համաձայն, քաղաքային երեք նոր դպրոցներ են բացվելու սեպտեմբերին։ Ռուսաց դպրոցը բացվելու է «Մոլօկանսկայա գիւղ» ասված թաղում, հայոց դպրոցը—Խարփուղի թաղում, և վրաց դպրոցը—Ալէքսանդրեան այգու և Մուխրանսկայա փողոցի մէջ գտնված տեղում։

—

Յուլիսի 16-ին քաղաքում ստամոքսային խիստ խանգարման մի կասկածելի դէպք տեղի ունեցաւ։ Հիւանդին առանձնացրին և բժշկական խիստ վերահսկողութիւն նշանակեցին։ Հիւանդի արտաթորութիւնները միկրօսկօպիկական հետազօտութեան կենթարկվեն։

—

Յուլիսի 15-ին, ուրբաթ օր, Ղարայազում թուրք բանւորներ սպանեցին տեղական կալւածատէր Գաբրէլ Պարունբէկօվին։ Սպանութեան պատճառը վրէժխնդրութիւնն են համարում։

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ մեզ գրում են. «Օրվայ չարիքը խոլերան է։ Պարսկաստանի և Հնդկաստանի հիւրին երևի շատ է դուր եկել Պետերբուրգը, որ ահա երեք տարի շարունակ, ամառվայ ամիսներին, այստեղ բուն է դրել. ամառը այստեղ առատ հունձ անելով, ձմեռը մօտենալուն պէս՝ հեռանում է դէպի աւելի նպատակայարմար տեղեր։ Յունիսի 19-ից մինչև յուլիսի 10 հիւանդների թիւը հասել է 873։ Յուլիսի 10-ից սկսել է քչանալ. 11-ին եղել է 867, 12-ին 827։ Սակայն խոլերան այնպիսի սուր կերպարանք չունի, ինչպէս առաջ։ Ուրիշ բան էր անցեալ տարիների խոլերան, ուրիշ բան է այժմեանը։ Անցեալ տարիների խոլերան սարսափ էր յարուցանում ժողովրդի մէջ, հիւանդացողը շատ անգամ վախից էր մեռնում, նոյն իսկ խոլերային հիւանդանոցի անունը լեղապատառ էր անում լսողին, իսկ այժմ այդ բոլորը այլ ևս չը կայ։ Խոլերան կորցրել է իր սուր էպիդէմիական բնաւորութիւնը. այժմ նա դարձել է մի խրօնիկական հիւանդութիւն, և բժիշկների ասելով, շատ հաւանական է, որ այս վերջին անգամը լինի այդ հիւանդութեան երևալը Եւրօպայում։»

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻ գաւառից մեզ գրում են. «Մօտ երկու ամիս է, որ երաշտը տիրում է Ախալքալաքի գաւառում և մասնաւորապէս Արագովա գիւղում. եթէ այսպէս մի ութ օր էլ տևի, բոլոր ցանքսերը կը փչանան։ Թէ գիւղացիները և թէ քաղաքացիները վերին աստիճանի յուսահատ դրութեան մէջ են։ Մարդու սիրտ կտրատվում է, երբ տեսնում է գիւղացու այս ծանր դրութիւնը»։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Այս օրերս լոյս տեսաւ այստեղ մի զզուելի պասկվիլ։ Մենք անպատուութիւն ենք համարում նոյն իսկ յիշատակել այդ պասկվիլի անունը։ Ցաւալի է ճշմարիտ, որ մեր գաւառական քաղաքներում արդէն գտնվում են խայտառակ մարդիկ, որոնք իրանց թոյլ են տալիս արատաւորել տպագրական խօսքը, անձնական հաշիւների համար. բայց աւելի ցաւալին այն է, որ պասկվիլ գրողը այնպիսի մարդ է, որը իբր թէ կոչված է դաստիարակելու իր հօտը։ Այդ տեսակ պասկվիլիանտներին օրինաւոր հասարակութեան մէջ չեն ընդունում. այդ տեսակ պասկվիլները չեն կարդում, այլ այրում են»։

—

ԷՋՄԻԱԾՆԻՑ մեզ գրում են. «Ճեմարանի նոր տեսուչ վահան վարդապետ Տէր-Գրիգորեան հրաւիրել է Սեդրակ Մանդինեանին, որի հետ միասին մտածում են նոր խումբ կազմելու մասին։ Վեհափառը ցանկութիւն է յայտնել, որ տեսչի օգնականի պաշտօնի համար հրաւիրվի ոչ թէ Սեդրակ Մանդինեան, այլ մի ուրիշ անձ։ Վահան վարդապետը յարմար է համարում Մանդինեանին, որը արդէն մի քանի օր է Էջմիածին է եկել։ Վահան վարդապետն այսօր ճանապարհ ընկաւ Բիւրական, այդ մասին Վեհափառին բացատրութիւններ տալու»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԻԶՄԻՐԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

—

Կ. Պօլսի լրագիրները գրում են հետևեալը. «Սրբոց Թարգմանչաց Սահակայ և Մեսրոպայ տօնին առթիւ տեղի ունեցաւ Իզմիրեանց կտակի գործադիր յանձնաժողովի տարեկան վերջին նիստը և այս տարուան ներկայացեալ երկասիրութեանց վրա քննիչներու տեղեկագրութիւններն ի նկատ առնելով հետևեալները պարգևի արժանի դատուեցան։

1. Քսան օսմ. ոսկի «Հայոց պարբերական Մամուլը» անուն գործը, պ. Գարեգին Զ. Լևոնեանի յԱղէքսանդրուպոլիս, որ կը պարունակէ 1794-1894 հայ լրագրութեան ամբողջութեան վրա պատմական տեսութիւնք և ծանօթութիւնք, որու քննիչն էր Կ. Ս. Իւթիւճեան էֆէնտի։

2. Տասն օսմ. ոսկի «Հայք յԱդրիանուպոլիս Դրանսիլվանիոյ» անուն գործը, Գրիգոր Վ. Գովրիկեանի, ի միաբանութենէ Մխիթարեանց Վիեննայի, որու քննիչն էր Տ. Մելքիսեդեկ արքեպիսկոպոս։

3. Տասն օսմ. ոսկի «Հայ Բօշաներ» անուն գործը, պարոն Գրիգոր Խ. Վանցեանցի յԱխալքալաք, որու քննիչն էր Մ. Ազարէգեան էֆէնտի։

4. Տասն օսմ. ոսկի «Անգիր Դպրութիւն և Առակք» անուն գործը, Վահան Վ. Տէր Մինասեանի, որոյ քննիչն էր Մ. Աւքանաղ էֆէնտի։

Իսկ «Դիւան եկեղեցական պատմութեան մերոյ» կամ «Սիմէոն կաթուղիկոսի Յիշատակարանը» անուն գործը, Գիւտ Աղանեանց քահանայի ի Տփխիս, և «Ազգարան նոր պատմութեանց» անուն գործը պարոն Ռոստոմ Բէգ Երզնկեանց Հաղբատեցւոյ երկու կարևոր աշխատասիրութիւնքն մնացին գալ տարւոյ քննութեան և մրցման։

Այս տարի մրցանակի արժանի չը համարուած գործերն են հետևեալք։

«Դիցաբանութիւն մեր», գործ Հ. Սահակ Վ. Նազարէթեանի։

2. «Պատմութիւն Հայ լրագրութեան», գործ Հ. Գրիգորիս Վ. Գալէմքեարեանի։

3. «Ցուցակ հայերէն ձեռագրաց Վիեննայի և Միւնխենի կայս. մատենադարանաց», գործ Միաբանից Մխիթարեանց Վիեննայի, և

4. «Կենսագրութիւն Պետրոս Դուրեանի», գործ Տ. Հմայեակ Էքսէրճեանի։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ՆՈՐ ՑՆՑՈՒՄ

—

Յուլիսի 7-ին Կ. Պօլսի մէջ տեղի ունեցաւ երկրաշարժի նոր ցնցում։ Ահա մանրամասնութիւնները։

«Ցնցումը կը յիշեցնէր անցեալ հինգշաբթի օրուան ցնցումը, թէպէտ աւելի կարճատև։

«Մաքերու անդորրութիւնը, որ երեք չորս օրէ ի վեր ցնցումներու բացակայութեան շնորհիւ յառաջ եկած էր, վերջ գտաւ անմիջապէս։ Ամեն ոք շէնքերէն դուրս թափեցաւ քաղաքին մէջ, կամուրջը նորէն լեցուեցաւ ահագին բազմութեամբ, և նոյն վայրկեանին մեկնող շոգենաւները յոգնախուռն ուղևորվելով հեռացան կամուրջէն։

«Այդ միջոցին շուկային դուռը հաւաքուած էին շատ մը խանութպաններ, որոնք ներս մտնելով իրենց ապրանքը դուրս պիտի հանէին ոստիկանութեան և պահապաններուն հսկողութեան ներքև։ Զգացուած փոքրիկ ցնցումը սրտերուն մէջ այնպիսի վախ մը ձգեց որ ամեն մարդ թողեց փախաւ։ Այս չափազանց վախկոտութիւնը՝ վնաս միայն կրնայ բերել։ Շատ մարդերու մահը վերագրելի է այսպէս այն չափազանց սարսափին, զոր մեղմացնելու համար ամենևին արիութիւն մը ցուցնել չենք ուզեր։

«Երէկուան ցնցումէն ժամ մը ետքը հանդարտութիւնը վերստին տիրեց սակայն։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Կալկաթայից անգլիական լրագիրներին հեռագրում են, որ այնտեղ երկլուզով սպասվող մահմետական տօնը խաղաղ անցաւ։ Զնեք էին առնված զգուշութեան խիստ միջոցներ և զօրքեր էին կանչված։

—Բէլգիայում, Լիւտտիխի շրջականներում, մայիսի 20-ից մինչև յունիսի 22-ը, խոլերայից 50 մահվան դէպքեր են եղել։ Բէլգիական նաւահանգիստներում այդ ժամանակամիջոցում խոլերայի դէպքեր չեն եղել։—Գալիցիայում, յուլիսի 8-ից մինչև 14-ը (նոր տոմարով) Բորշչօվ աւանում խոլերայից հիւանդացել են 5, մեռել են 2 հոգի. Գուսիատին աւանում հիւանդացել են 6, մեռել են 3. Գօրօդէնկօ աւանում հիւանդացել և մեռել 1 հոգի. Կօլոմւշչօվում հիւանդացել և մեռել է 1, Կրակօվում հիւանդացել են 22, մեռան 5, Զալէշչիկում հիւանդացան 79, մեռան 28, ընդամենը հիւանդացել են 114, մեռել են 41 հոգի։—Պրուսիայում, Վիսլայի վրա, Թօրն քաղաքի մօտ, յուլիսի 14-ից մինչև 17 (նոր տոմարով) խոլերայով հիւանդացան 8, մեռան 3 հոգի։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թիւրքաց տպագրական տեսչութիւնը արգելեց մի քանի օրով «Կոստանդնուպոլիս» և «Սապահ», լրագիրները այն պատճառով, որ առաջինը երկրաշարժի մասին մի սուտ լուր էր տպագրել, իսկ երկրորդը արտատպել էր այդ սուտ լուրը։

Սուտ լուրը այն էր, թէ զինուորական վարժարանի մի մասը երկրաշարժից փլել է, և մի քանի մարդիկ էլ զոհ են գնացել։

Ինչ կը լինէր Թիֆլիսի հայոց մի երկու ստախօս թերթերի վիճակը, եթէ Թիւրքաց օրէնքը գործադրվէր դրանց վրա.—այն ժամանակ այդ թերթերը վաղուց արդէն դադարած կը լինէին, որովհետև ամեն մի համարում տասն-քսան սուտ միանգամից են հաղորդում...

***

«Ղարաբաղի մայրաքաղաքում,—գրում է մեր թղթակիցը,—յայտնվեց մի խենթ մարգարէ, որը սկսել է այնպիսի բաներ քարոզել, որ մեր նախահայրերն անգամ չէին երազում։ Օրինակ, այդ խենթ մարգարէն հետևեալ վարդապետութիւններն է քարոզում.

1) Վարժապետները դպրոցում նոյնն են, ինչ որ ժամկոչները եկեղեցում։

2) Եթէ դպրոցի վարժապետը չարական երգել չը գիտէ, նա վարժապետ չը պէտք է լինի։

3) Հոգաբարձուի պարտաւորութիւնն է վարժապետի ռոճիկը պատրաստել, դպրոցի համար աւել գնել, յատակները մաքուր պահել, պատերը կարկատել։

4) Ուսուցչի պարտքն է լռել. հոգաբարձուի պարտաւորութիւնը՝ հնազանդվել։

Այդ խենթ մարգարէն,—աւելացնում է մեր թղթակիցը, չէ ճանաչում ոչ մանկավարժութիւն, ոչ իրաւունք, և ոչ մի այդպիսի բան։ «Ուրիշ ամեն ինչ երևակայութիւն է,—ասում է խենթ մարգարէն,—ճշմարիտը և օգտակարը այն է, ինչ ես եմ քարոզում»։

O tempora, o mores.

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ, 15 յուլիսի։ Այսօր ժամանեց այստեղ «Полярная Звѣзда» նաւով թագաժառանգ ցեսարեվիչ, որին դիմաւորեցին Դանիայի թագաւորը, թագաւորական ընտանիքի բոլոր անդամները, ռուսաց դեսպանը և ռուս օֆիցերների այստեղ եկած պատգամաւորութիւնը։

ՊԱՐԻԶ, 15 յուլիսի։ Պատգամաւորների ժողովն ընդունեց անարխիստների դէմ օրէնքը. նոյնպէս ընդունեց մի օրէնք այն լրագիրների դէմ, որոնք դրդում են դէպի անարխիական յանցանքները կամ գովաբանում են նրանց։—Սենատը յման տաժանակիր աշխատանքներին դատապարտեց անարխիստ Մէնէին, որին Անգլիան յանձնեց Ֆրանսիային և 1892 թւին դատապարտված էր մահվան պատժի, Վէրիի հիւրանոցում և Լօբաու զօրանոցներում պայթիւններ առաջացնելու համար։

ԼՕՆԴՕՆ, 15 յուլիսի։ Անգլիական կառավարութիւնը յանձնեց Պետերբուրգի, Պարիզի, Բերլինի և Հռոմի իր ներկայացուցիչներին խնդրել կառավարութիւններից՝ պաշտպանել Պէկինում և Տօկիօում այնտեղի անգլիական ներկայացուցիչներին՝ պատերազմի առաջն առնելու համար նրանց արած ջանքերի ժամանակ։ Կառավարութիւնները համապատասխան կարգադրութիւններն արին։ Համոզմունք է կազմված, որ պատերազմ չի լինի։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 16 յուլիսի։ «Торгово—Промышленная Газета» լրագիրը յայտարարում է, որ «Ռուսաց հեռագրական գործակալութեան» հիմնելու հարցը վերջնականապէս վճռված է։ Գործակալութեան հիմնադիր Մ. Մ. Ֆէդօրովին իրաւունք է տուած կազմակերպել ձեռնարկութիւնը և հեռագրական նոր գործակալութեան գործունէութիւնը սկսել 1895 թւի յունվարի 1-ից։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ, 16 յուլիսի։ Հիւսիս-ամերիկական «Բալտիմօր» զինուորական նաւի հրամանատարը հեռագրել է երէկ Չէմուլպօից ծովային մինիստրութեանը, որ «Բալտիմօր» նաւից զօրք

է ուղարկված Սէուլ հիւսիս-ամէրիկական միսսիան պաշտպանելու համար։

ՊԱՐԻԶ, 16 յուլիսի։ Սենատը, կարճատև վիճաբանութիւններից յետոյ, ընդունեց անարխիստների դէմ ձեռք առնելի միջոցների նախագծի բոլոր յօդուածները։

ԼՕՆԴՕՆ, 16 յուլիսի։ Այստեղի ճապօնական միսսիան այսօր հետևեալ հեռագիրն ստացաւ. «Չինացիների թշնամական դիրք բռնելու պատճառով, ճապօնական երեք նաւեր ստիպված էին յարձակվել Ֆօնտանի մօտ չինական զինւորական նաւերի վրա։ Չինական մէկ նաւ գերի է առնված, չինական մէկ տրանսպօրտ զօրքերով ջրի տակն է գնացած, զինւորական «Chin—Ynen» նաւը, չինական հիւսիսային նաւատորմի ամենախոշոր նաւերից մէկը, թշնամու ձեռքից փախաւ դէպի Չինաստան, իսկ մի զրահակիր նաւ թաղնվեց Կօրէյում։ Ճապօնական նաւերը չը վնասվեցին։

ՇԱՆԽԱՅ, 16 յուլիսի։ Այսօր առաւօտ պատերազմ յայտարարվեց։ Այժմ դժուար կը լինի տեղեկութիւններ ստանալ։ Կօրէյի հետ հեռագրական հաղորդակցութիւնը կտրված է։

ԼՕՆԴՕՆ, 17 յուլիսի։ Ուէլսի իշխանուհին իր Վիկտօրիա և Մօդ աղջկերանց հետ երեքշաբթի ճանապարհ է ընկնում դէպի Պէտերհօֆ՝ Մեծ իշխանուհի Կսէնիա Ալէքսանդրօվնայի հարսանիքին ներկայ լինելու համար։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Յուլիսի 15-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ . .	93 ր.	05 կ.
Բերլին վրա 100 մարկ — . .	45 ր.	60 »
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	36 »	90 »
Ոսկի — — արժէ . .	7 »	45 »
Մաքսային կուպօններ — . .	149 »	— »
Արծաթ — — — . .	— »	— »
Բօրսային դիսկօնտ — . .	5 »	7 »
5% ոսկեայ ըէնտա 1884 թ. . . .	159 »	— »
4½ ոսկեայ փոխառութիւն. . . .	— »	— »
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	240 »	50 »
— — — 2-րդ —	225 »	— »
— — — 3-րդ —	— »	— »
— — — 4-րդ —	— »	— »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	— »	— »
— — երկրորդ —	— »	— »
Պետական երկաթուղային ըէնտա.	101⅞ »	— »
4½ ըէնտա	— »	— »
4% ներքին փոխառութեան . . .	95⅞ »	— »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	— »	— »
Ազն. կալ. Պետ. բանկի խաղարկութ.		
Գրաւ. թղթ. — — .	— »	— »
4½% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	93 »	50 »
4½% գրաւական թղթեր կալուած.		
Պեփոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	152 »	— »
— — — թղթադ. .	— »	— »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիաները.	101 »	— »
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	101 »	— »
Օդէսայի — —	100 »	| »
Թիֆլիսի — —	99 »	— »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	101 »	— »
— — Քութայիսի — .	101 »	— »

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը ամուր է։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչ՝ Մ. ՄԷԼԻՔ-ԱԴԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

ԱՌԱԻՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հիւանդութիւնների։

Կ. Գ. ՉԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի և նեարդային հ.

Դ. Դ. ՐՈԺԴԿՈՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխաների և կանանց հ.

Ա. Գ. ԳՈՒՐԳՕ—1—1½ ժ. ականջի, կոկորդի, և քթի.

Կին-բժիշկ ՏՈՒՐԲՈՎԻՉ—12½—1 ժ. կանանց ց.

Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ներքին և երեխայոց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ—6—7 ժ. Սիֆիլիսի և մէզի ու սեռական օրգանների հ.

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—7—7½ ժ.

Ի. Ե. ՖՐԱՆՑԻՈՒՍ—7—7½ ականջի, կոկորդի և քթի ու նեարդային հ. երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ։

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ քիմիական և խոշորացուցական հետազօտութիւններ է անում մէզի, խխի, արեան, կաթի և այլն։

Վճար 50 կ.։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) ու օպերացիայի համար առանձին։ Հիւանդանոցումը ընդունվում են և ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
բժշկապետ ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ։ (№ 72)

Երեքշաբթի, յուլիսի 19-ին

ԿԻԵՎԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՊՐԻՎԱՏ-ԴՕՑԷՆՏ

ԳՐԷՆ

Երկրորդ անգամ կը կարդայ, Ազնուական կալուածական բանկի դահլիճում, հրապարակական դասախօսութիւն

ՅԱԶԿԵՐՏ II ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Սկիզբն է 8 ժամին։

Տոմսակները ծախվում են Գրագիտութեան ընկերութեան խանութում, բանկի քարվանսարայում, № 25, Գրիգորովի կովկասեան գրավաճառանոցում, Ծատուրովի լամպի մագազինում և Տէր-Սարգսեանի խանութում։

1—1

Ս. Խաչ վանքի ժառանգաւորաց դպրոցի համար հարկաւոր է ՌՈՒՍԱՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ։ Պայմանների մասին դիմել վանքի վանահօրը, հետևեալ հասցէով։ Настоятелю армянскаго Монастыря. Нахичевань на Дону.

1—3 (№ 82) Եփրեմ վարդապետ

Ազգիս վեհափառ Հայրապետը հրամայել է գործածել հայկական դպրոցներում որպէս ձեռնարկ, իմ աշխատասիրած

„ՀԱՄԱՌՕՏ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱԳԻՐՔԸ“։

Յայտնելով այս ի գիտութիւն դպրոցական վարչութեանց՝ խնդրում ենք ցանկացողներին առ այժմ դիմել ուղղակի մեզ այս հասցէով. ԹԻՖԼԻՍ, Եղիզաւէտեան փողոց, տուն № 45։

Գիրքը կազմած է և արժէ՝ 1) հատով գնողներին 60 կ., 2) տասնից մինչև յիսուն գնողներին 55 կ., 3) յիսունից մինչև հարիւր գնողին 50 կ., 4) դպրոցական վարչութիւնից վկայված չքաւոր աշակերտներն ու աշակերտուհիները կարող են վճարել 40 կ.։ Ճանապարհածախսը գնողների վրա է։

1—25 (№ 81 Սարգիս քահանայ Բէգնազարեանց

Թաւրիզի “ԱՐԱՄԵԱՆ„ ԵՒ „Ս. ԱՆՆԱՅԻ„ ԵՐԿՍԵՌ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ համար հարկաւոր են մի հմուտ հայ ուսուցիչ, որը պիտի վարէ նոյն դպրոցների տեսչական պաշտօնը, այլ և շաբաթական 16 դաս. գաղղիական լեզուն պիտի աւանդէ միայն Արամեան դպրոցում։ Պայմանների համար խնդրվում է դիմել Թիֆլիսում պ. Ա. Մելիք-Ազարեանցին և պ. Խոսրով Արղումանեանցին։ (№ 79) 4—8

ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻ ԵՐԿՍԵՌ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ համար հարկաւոր են ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ, ՎԱՐԺՈՒՀԻ և ՍԻԱԳ ՈՒՍՈՒՑԻՉ։ Ցանկացողներ կարող են դիմել ինձ՝ “Ֆրանսիա„ հիւրանոցը № 26 պայմանների համար խօսելու։ Թ. Փանեանց (№ 79) 3—3

ԴԵՂԱԳՈՐԾ Ա. Ս. ԱՐԻՍՏԱԿԵԱՆԻ ՊԱՀԵՍՏ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ դեղերի, մորթին գեղեցկացնող և հոտաւէտ, նոյնպէս և առողջապահական նիւթերի և տնտեսական գործիքների, բացված է Կուկիայում, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ, բժշկապետ Նաւասարդեանի առաջին մասն. հիւանդանոցի տակ։

(№ 67) 88—100 (և. շ.)

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

ՏԱՍՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առևտրական կուրսերի նպատակն է մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ։ Աւարտողները ստանում են ատեստատներ։

Աւանդելի առարկաք սրանք են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն, 2) Առևտրական Թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուաբանութիւն համրիչի վրա, 5) Առևտրական թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մաքսակի կանոնադրութիւն և 7) գեղագրութիւն, վատ ձեռքի ուղղելը։

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից։ Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից, ամենայն օր, առաւօտեան 10-ից մինչև 11-ը, և երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում, Ալէքսանդր Փրիդօնովի տանը, № 9, Սերգիեվսկայա և Նադօրնայա փողոցների անկիւնում։ Ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս եղբ. Ծօվիանօֆների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում։ Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу.

№ 62 14—32

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ

ց1-ն Յուլիսի 1894

ՊԱՀԱՆՋՔ	Թիֆլիսում	Բագուի և Բաթումի բաժն.	Ընդամենը
1. Դրամարկղ (առձեռն թղթադրամ)	198,183—23	114,825—26	313,008—49
2. Ընթացիկ հաշիւ Պետական Բանկ. բաժնում.	124,256—03	141,000 —	265,256 03
3. Զեղչ. (Disconto) մուրհ. երկու ստորագրութ.	3,329,818—91	1,235,191—05	4,565,009—96
4. Զեղչ. մուրհ. մի ստոր. ապահ. տոկոս. թղթ.	40,000 —	— —	40,000 —
5. Զեղչումն տոկոսաբեր թղթ., կտրօն. և այլն.	97,878—75	14,856—99	112,735—74
6. Փոխառութիւն գրաւականով՝			
ա) Պետութիւնից ապահ. տոկոսաբ. թղթերի.	1,172,246—58	589,711—33	1,761,957—91
բ) » ոչ ապահ. » »	181,421 —	11,845 —	193,266 —
գ) ապրանքների	65,821 —	537,121 47	603,012—47
դ) Ոսկւոյ և արծաթի..................	— —	31,878—19	31,878 19
7. Բանկի պատկանեալ տոկոսաբեր թղթեր.	716,464—17	57,376—10	773,844—27
8. Տոկոսաբեր թղթեր պահեստի դրամագլխի...	231,969—81	— —	231,969—81
9. Ոսկի և արտասահմանի փոխանակագրեր..	88,658—36	8,112—45	96,770 81
10. Թղթակիցներ՝			
ա) Նոցա հաշիւը (Loro).................	7,525,170—98	— —	7,525,170—98
բ) Բանկի հաշիւը (Nostro)...............	7,394,682—14	— —	7,394,682—14
11. Բաժինների հաշիւը կենտր. վարչ. հետ....	1,521,448—72	— —	1,521,448—72
Կենտրօնական վարչութեան հաշիւը բաժինների հետ	— —	725,075—47	725,075 47
12. Գնումն և վաճառ. արժեթղթ ըստ յանձնար.	66,600 —	— —	66,600 —
13. Պայմանաժամն անցուցած փոխառութիւն.	30,945 —	14,990 —	45,935 —
14. Բողոքված մուրհակներ..................	4,430 —	3,237 65	7,667 65
15. Ընթացիկ ծախսեր....................	35,374—12	20,228—77	55,602 89
16. Կահկարասիք և սկզբնական ծախսեր.....	3,423—96	2,782—11	6,206—07
17. Յետ ստացուելիք ծախսեր...............	8,841—66	3,218—97	12,060—63
18. Անշարժ կալուածք....................	— —	48,622—65	48,622—65
Ր. Ա.	22,837,704—42	3,560,073—46	26,397,777—88

ՊԱՐՏՔ	Թիֆլիսում	Բագուի և Բաթումի բաժն.	Ընդամենը
1. Հիմնական դրամագլուխ..............	1,000,000 —	— —	1,000,000 —
2. Պահեստի դրամագլուխ...............	232,066—55	— —	232,066—55
3. Դրամական աւանդներ՝			
ա) Պայմանաժամով	3,578,092 —	556,502 —	4,134,594 —
բ) ց'Պահանջ.......................	274,121 —	126,630 —	400,751 —
գ) Ընթացիկ հաշուով հասարակ.......	1,132,772—07	1,001,053—87	2,133,825—94
դ) » » պայմանաւոր....	— —	157,889—17	157,889—17
4. Մասնաւոր հաշիւ պետ. բանկայի Թիֆլ. բաժն. ապահովված մուրհակներով . . .	— —	— —	— —
5. Վերադեղջումն մուրհակների պետական բանկի Թիֆլիսի բաժնի..............	255,934 77	— —	255,934 77
6. Թղթակիցներ՝	— —	— —	— —
ա) Նոցա հաշիւը (Loro)..............	7,502,490 94	— —	7,502,490—94
բ) Բանկի հաշիւը (Nostro)...........	7,872,496—52	— —	7,872,496—52
7. Բաժինների հաշիւը կենտ. վարչութ. հետ.	— —	1,539,855—12	1,539,855 —12
Կենտրօն. վարչութ. հաշիւը բաժին. հետ.	678,230—24	— —	678,230—24
8. Բանկի բաժնետամսերու անվճար կտրօնների բաշխը.........................	9,404—12	— —	9,404—12
9. Չը վճարուած տոկոսներ, աւանդների, ընթացիկ հաշիւների և այլ գործողութեանց..............................	84,614—23	23,613—17	108,227—40
10. Ստացուած տոկոսներ և յանձնարարականներ	160,526—41	93,676—38	254,202—79
11. Փոխանցիկ գումարներ...............	56,955—57	60,853—75	117,809—32
12. Բողոքված մուրհակները..............	— —	— —	— —
13. Արդիւնք 1893 թ.	— —	— —	— —
Ր. Ա.	22,837,704—42	3,560,073—46	26,397,777 88

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 18 Іюля 1894 г. Типографія Канцел. Главнонач. Граждансв. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.